

ISTORICUL EDIȚIILOR ION CREANGĂ

Nicoleta-Mihaela Ion

Studentă

Secția Bibliologie și Știința Informării

Într-o societate culturală modernă cercetarea edițiilor operelor marelui clasic al literaturii române Ion Creangă se impune ca un studiu filologic și bibliologic.

Nici o valoare nu poate fi cunoscută de marele public dacă nu este inclusă în procesele structurilor de editare convențională. **Editarea** reprezintă totalitatea operațiilor de pregătire și publicare a unui document¹. Produsul editorial, documentul publicat se numește ediție. **Ediția** reprezintă: 1. Totalitatea exemplarelor unui document realizat plecând de la aceeași compoziție tipografică sau de la același exemplar folosit ca matriță; 2. Exemplarele unei ediții care se diferențiază numai prin detalii fizice sau prin materialul utilizat pentru înregistrarea conținutului.² Elementele unei ediții, din punct de vedere biblioteconomic, sunt: autorul, titlul, seria, pagina, fila, coperta, legătura, ilustrația, căsuța tipografică, formatul, litera, aparatul critic (note de subsol, prefață, postfață, tabel cronologic, note, glosar, indice, bibliografie, anexe etc.).

De-a lungul timpului opera lui Creangă a fost din ce în ce mai citită și studiată, fiind nelipsită din manualele școlare de limba și literatura română și cunoscând zeci și sute de editări. De la ediții în limba română la ediții în limbi străine; de la ediții critice la ediții de popularizare opera lui Creangă a cunoscut o largă difuzare, atât în România, cât și peste hotare.

Editarea lui Ion Creangă a început în anul 1890 și a continuat până în prezent. **Climatul editorial** din această perioadă (sfârșitul sec. XIX – sec. XX) s-a caracterizat prin:

- promovarea literaturii didactice: Casa Școalelor și a Culturii Poporului, editura Scrisul Românesc, Editura Didactică și Pedagogică etc.;

¹ Mircea Regneală. *Dicționar explicativ de Biblioteconomie și Știința Informării*. București, F.A.B.R., 2001, vol. 1, p. 211.

² *Ibidem*, p. 211-212.

- edituri cu caracter comercial, promovarea colecției de popularizare: Carol Gobl, Frații Saraga, G. Ioanid, ESPLA, Editura Pentru Cultura Fizică și Sport, Editura Tineretului etc.;
- literatura pentru copii: Editura Ion Creangă, Editura Miracol;
- editarea scriitorilor români clasici, moderni, contemporani: I.V. Socec, Editura Cartea Românească, Editura Cultura Națională, Editura Libra, Porto-Franco, Editura Fundației Culturale Regale etc.;
- ediții școlare și critice: Editurile Eminescu, Minerva, Univers Enciclopedic etc.;
- editarea cărților de artă: Editura Meridiane etc.

Opera literară a lui Ion Creangă cuprinde următoarele scrieri: *Amintiri din copilărie, Moș Ion Roată și Unirea, Moș Ion Roată și Vodă Cuza, Soacra cu trei nurori, Capra cu trei iezi, Punguța cu doi bani, Dănilă Prepeleac, Povestea Porcului, Povestea lui Stan Pășitul, Moș Nichifor Coșcariul, Povestea lui Harap-Alb, Fata babei și fata moșneagului, Ivan Turbincă, Povestea unui om leneș, Popa Duhu, Cinci pâni, Făt-Frumos, Fiul Iepeii, Inul și cămeșa, Acul și barosul, Poveste, Păcală, Ursul păcălit de vulpe, Povestea poveștilor, Povestea lui Ionică cel Prost.*

Multe ediții Creangă cuprind, pe lângă textele literare de mai sus, teatru, versuri originale, poezii populare, articolele și corespondența lui Creangă cu familia și cu prietenii literari.

Edițiile Ion Creangă. Ediția princeps a operei lui Creangă a apărut în 1890 și 1892, la puțin timp după moartea scriitorului (1889). Este vorba despre „**Scrierile lui Ion Creangă**”, două volume, Iași, Editura H. Goldner, sub îngrijirea unui comitet de editare ales de fiul lui Creangă – Căpitanul Ctin. Creangă – din care au făcut parte: istoricul A.D. Xenopol, juristul și publicistul Gr. I. Alexandrescu, omul de litere și psihologie Eduard Gruber, V.G. Morțun. **Volumul I „Povești”** a apărut în **1890** și cuprinde o prefață semnată de A.D. Xenopol (p. I-V), o Biografie asupra vieții lui I. Creangă de Grig. I. Alexandrescu (p. 1-29), toate poveștile publicate în „Convorbiri literare” de la 1875 până la 1878 – în ordine cronologică: Prefața la poveștile mele, *Soacra cu trei nurori, Capra cu trei iezi, Dănilă Prepeleac, Punguța cu doi bani, Povestea Porcului, Moș Nichifor Coșcariul, Povestea lui Stan Pășitul, Povestea lui Harap-Alb, Fata babei și fata moșneagului, Ivan Turbincă, Povestea unui om leneș* – și un portret al lui Creangă din ultimii ani de viață.

În 1892 e publicat, la același editor, **volumul II „Scrierile lui I. Creangă. Diverse”** (*Amintiri din copilărie, anecdote: Popa Duhu,*

Cinci pâni, Ion Roată și Unirea, Ion Roată și Vodă Cuza, Poezii poporane, poezii proprii, cuvinte, rostiri). Volumul II este ilustrat cu 7 desene în afara textului tipărite la Paris după originalele peisagistului Teodor Buicliu – profesor de desen la Iași.

Ediția princeps a fost adesea criticată, reproșându-i-se greșelile de tipar și de transcriere și prezența multor muntenisme în textul lui Creangă. Printre cei ce au criticat ediția princeps se numără Jean Boutiere, Gr. Scorpan, G.T. Kirileanu, Iorgu Iordan.

Ediția princeps este urmată, în 1897, de „*Opere complete: Ion Creangă*” – publicată la Editura Librăria Alcalay & Co. din București de către editorul Carol Muller care, la cererea fiului lui Creangă, consacra numerele colecției Biblioteca pentru Toți operei lui Creangă. Ediția conține opera lui Creangă, biografia de Grig. I. Alexandrescu, portretul și o prefață autografă a autorului reproduse după ediția princeps. Modificate față de ediția reprodusă sunt ordinea operelor și forma ediției (format mic, ediție de buzunar).

Ediția 1897 a primit numeroase critici. Ilarie Chendi, G.T. Kirileanu, Eugen Lovinescu semnaleză că ediția nu aduce nimic nou sub aspectul stabilirii textelor lui Creangă. Ediția 1897 va fi reeditată în 1902, 1903, 1908 la aceeași editură și în aceeași colecție.

Ediția „*Opere Complete*” apărută în 1902 la Institutul de Arte Grafice și Editura Minerva în seria „Biblioteca Scriitorilor Români” conține o prefață semnată de Il. Chendi și Șt.O. Iosif. Cuprinsul ediției e structurat în *Amintiri, Povești, Diverse*, ca aparat critic fiind incluse un indice și note de subsol. G.T. Kirileanu semnaleză greșeli de cuvinte și greșeli în indice la explicarea unor cuvinte moldovenești din această ediție.

În 1906 apare o ediție mult mai bună decât cele de până acum: „*Opere complete*”, îngrijită de Ilarie Chendi și G.T. Kirileanu, Minerva, seria „Biblioteca Scriitorilor Români”, cu reeditări în 1909, 1915, 1916, două reeditări fără menționarea anului (edițiile a șasea și a șaptea), 1936, 1937, 1942, 1947 etc.

Cuprinsul ediției (*Amintiri, Povești, Diverse*) este îmbogățit cu texte noi: povestea „*Făt-Frumos, Fiul Iepeii*”, articolul „*Misiunea preotului la sate*” și câteva texte extrase din manualele publicate de Creangă sau apărute postum în revista „*Șezătoarea*” – „*Inul și cămeșa*”, „*Ursul păcălit de vulpe*”, „*Șoarecele șiret și lacom*”. Aparatul critic al ediției 1906 este unul bogat: „*Tălmăcirea cuvintelor mai neobicinuite*” semnată de învățătorul sucevean Al. Vasiliu și G.T. Kirileanu, note de subsol, bibliografia adnotată a articolelor cu referire la viața și opera lui Creangă

alcătuită de Chendi și Kirileanu, menționarea variantelor de text din „Convorbiri literare”, ediția princeps Iași, ediția Muller, albumul Gruber, revista „Șezătoarea”.

Din următoarele reeditări ale ediției 1906 nu mai apare povestea „Șoarecele șiret și lacom” pentru că s-a dovedit că nu este scrisă de Creangă, iar la poezia „Oltenii în Iași” se menționează că autorul este Miron Pompiliu.

În 1920 apare la Chișinău o nouă ediție „*Opere Complete*” la Editura Glasul Țării, cu o prefață a folcloristului Tudor Pamfile și ilustrată cu două gravuri. Nu sunt incluse în această ediție versurile didactice, poeziile populare, rostirile, zicătorile, cuvintele, articolul „Misiunea preotului la sate” și „Calicul de la Tâlpalari” (care, cf. Jean Boutiere nu este scrisă de Creangă).

În 1924 apare la Cernăuți în cadrul Librăriei Ostașul Român, editor Anton Roșca, cu tiparul executat la Institutul de arte grafice „Glasul Bucovinei”, ediția „*Ion Creangă: Opere Complete*” cu o prefață de prof. univ. D. Marmeliuc. Ediția de la Cernăuți are ca scop să folosească tineretului studios și publicului mare. În „Însemnări” se explică cuvinte și expresii, se trec datele primei apariții a textelor. Noi în această ediție sunt „*Lina Cătălina*”, „*Cererea de chirotonie*”, demisia din cler, comedia în trei acte neterminată „*Dragoste chioară și amor ghebos*”, satirice (versuri), corespondența familială și cea cu prietenii literari.

Despre ediția îngrijită de D. Marmeliuc George Călinescu spunea că este bogată din punct de vedere al cuprinsului, iar Jean Boutiere nota că această ediție o reproduce pe cea a lui Kirileanu, fiind totuși îmbogățită cu câteva documente³.

Tot în 1924 Societatea „Cultura Națională” publica la București în colecția „Biblioteca Tinerimii” „*Ion Creangă: Amintiri din copilărie*”. „*Explicațiile privind termenii moldovenеști date în note sunt adesea greșite, încât această ediție a fost adesea foarte criticată*”⁴.

Eugen Lovinescu s-a ocupat de editarea operei lui Creangă apărută în două ediții: 1928 și 1929. Opera lui Creangă a fost publicată în trei volume apărute în seria „Biblioteca clasicilor români”, editura Ancora, București, 1928. *Volumul I „Amintiri din copilărie”* cuprinde două părți: I. Ion Creangă de Eugen Lovinescu 1. Viața lui Ion Creangă 2. Ion Creangă evocat de contemporani și urmași (Gr. I. Alexandrescu, Iacob Negruzzi, Gh. Pann, Artur Stavri, Th. D. Speranția, Artur Gorovei,

³ Jean Boutiere. *Viața și opera lui Ion Creangă*. Iași, Junimea, 1976, p. 21.

⁴ *Ibidem*.

Mihail Sadoveanu) însoțite de fotografii și desene 3. Bibliografie; II. *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă. **Volumul II „Povești”** este ilustrat cu portrete ale lui Creangă din ultimii ani de viață. **Volumul III „Amintiri, povestiri, anecdote, articole, diverse, versuri, corespondență, teatru”** are o structurare a cuprinsului asemenea primului volum: I. Ion Creangă de Eugen Lovinescu: 1. Creangă și preoția sa 2. Creangă-institutor 3. Creangă și Maiorescu 4. Creangă și Eminescu 5. Epizode din viața lui Creangă 6. Boala lui Creangă 7. Corespondența lui Creangă; II. Amintiri, povestiri, anecdote, articole, diverse, versuri și teatru de I. Creangă.

Despre ediția îngrijită de Eugen Lovinescu Jean Boutiere nota că editorul a reprodus materialele deja cunoscute despre Creangă fără a-i reconstitui viața și că în bibliografia din volumul I nu a folosit toate articolele și documente deja publicate⁵.

În 1933 apare la editura „Adevărul” din București ediția „**Ion Creangă: Alte povești, snoave, anecdote și versuri**” îngrijită de Paul I. Papadopol în seria „Biblioteca Dimineața”. Editorul Paul I. Papadopol a editat și scrierile lui V. Alecsandri, G. Coșbuc, Șt. O. Iosif, V. Cârlova, P. Ispirescu, Anton Pann. Originală este în această ediție împărțirea textelor (povești, versuri, povestiri) în capitole denumite: Povești mici, Snoave și anecdote și Diverse – lipsind însă *Amintiri din copilărie*.

O lungă serie de ediții ale operei lui Creangă a fost aceea apărută la Editura Cartea Românească din București: **1932, 1934, 1936, 1937, 1938, 1941, 1942, 1943, 1947**.

De asemenea editura Cartea Românească a editat opera povestitorului din Humulești în volume separate ilustrate de pictorul D. Stoica și anume: „Amintiri din copilărie”, „Povești”, „Povestea lui Harap-Alb”, „Acul și barosul”, „Povestea lui Stan Pățitul”, „Povestea unui om leneș”, „Povestea porcului”, „Ivan Turbincă”, „Dănilă Prepeleac”, „Fata babei și fata moșneagului”, „Punguța cu doi bani”, „Făt-Frumos, Fiul Iepeii”, „Capra cu trei iezi”, „Soacra cu trei nurori”.

Revenind la seria de ediții „**Ion Creangă: Opere complete**” apărute la Cartea Românească – toate cu aceeași prezentare grafică – trebuie menționat că reproduce ediția Minerva 1906 îngrijită de G.T. Kirileanu și Il. Chendi. Aceste ediții beneficiază de o introducere semnată de fostul inspector general al învățământului Constantin Botez, care a editat în 1933 poeziile lui Eminescu. Cuprinsul este structurat în *Amintiri, Povești, Diverse*. De la Diverse au fost scoase Versurile,

⁵ *Ibidem*.

rostirile, cuvintele, zicătorile. La final este inclus glosarul din ediția reprodusă.

Scopul edițiilor de la Cartea Românească este de a înfățișa un Creangă întreg într-un singur volum pentru a fi difuzat și citit până în cele mai îndepărtate cercuri ale poporului (cf. Pref. p. 21).

Așa cum am menționat anterior, editura Cartea Românească l-a editat pe Creangă și în volume separate. Dintre acestea se menționează „*Povești*” ilustrată de D. Stoica și apărută în 1936, cu reeditări în 1937 și în 1943. Pe lângă povești sunt incluse povestirile „*Prostia omenească*”, „*Ursul păcălit de vulpe*”, „*Inul și cămeșa*”, „*Acul și barosul*”, „*Cinci pâni*”. Această ediție este deosebită din punct de vedere al ilustrațiilor prezente pentru fiecare poveste.

Perioada 1939-1959 este dominată de edițiile științifice îngrijite de G.T. Kirileanu. În anul 1939 s-au remarcat două ediții Creangă: „*Povești*”, București, Imprimeriile Statului, colecția „Biblioteca Scriitorilor Moldoveni” – ediție adevărată de Giorge Pascu, cu introducere de Grigore Scorpan. Giorge Pascu (profesor de literatura veche și dialectologie) a mai editat opera lui Creangă: în 1935 „*Amintiri din copilărie*” și în 1933 și 1938 „*Povești*”. Introducerea semnată de Gr. Scorpan este o sistematizare a articolelor semnate de acesta: „Edițiile lui Creangă” („*Revista critică*”, 1929), „*Limba lui Creangă*” (Iași, 1934, 1935) și „*Ion Creangă, Fonetismul Dialectal*” („*Revista critică*”, 1937). G. Scorpan nu crede că Ion Creangă, grav bolnav, a revizuit cele 10 coli ale Poveștilor tipărite de V.G. Morțun și protestează, așa cum o făcea și G.T. Kirileanu, împotriva muntenezării textului lui Creangă. Scorpan menționează că textele din „*Convorbiri literare*” și din ediția princeps nu reprezintă opera lui Creangă așa cum ar fi editat-o el dacă ar fi trăit.

Tot în 1939 apare ediția critică „*Opere: Ion Creangă*”, Fundația pentru Literatură și Artă Carol II, București, seria „Scriitori Români Moderni”, îngrijită de G.T. Kirileanu. Textele sunt aranjate în ordinea cronologică a publicării lor în: *Povești*, *Amintiri*, *Povestiri*. Pentru stabilirea textului s-au cercetat manuscrisele Creangă (inclusiv autograful celor două povești nepublicabile citite de scriitor la aniversarea Junimii, 1876, 1877: „*Povestea Poveștilor*” și „*Povestea lui Ionică cel Prost*”), cărțile școlare editate de institutorul Creangă, textele publicate în „*Convorbiri Literare*” și ediția princeps. Diferențele de text sunt menționate în Note și variante. La sfârșitul ediției este plasat un glosar „*Explicarea unor cuvinte mai neobișnuite de I. Creangă*”. Ediția este ilustrată cu 27 de planșe în afara textului (portrete, facsimil, ilustrații alb-negru). Ctin. Bostan spune despre acest glosar că a stârnit discuții pentru

că expresiile din „*Amintiri*” însoțite de explicațiile autografe ar fi de fapt o listă de moldovenisme explicate, în parte greșit, de un filolog oarecare din cadrul Junimii⁶.

Ediția Kirileanu 1939 a fost adesea reprodușă de alte ediții și a fost lăudată de G. Călinescu, Jean Boutiere, Liviu Rebreanu.

Cu ocazia împlinirii unei jumătăți de secol de la moartea lui Creangă Primăria Capitalei a organizat o expoziție culturală și a sprijinit apariția ediției omagiale „*Povești: Ion Creangă*”, 1940, Editura Cartea Românească, îngrijită de Liviu Rebreanu și ilustrată color excepțional de Th. Kiriakoff (58 de planșe aplicate).

Tot în anul 1940 apare la București în seria „Clasicii Români Comentați Cugetarea” la Editura Cugetarea-Georgescu Delafras ediția „*Opere complete*” îngrijită de Lucian Predescu și reeditată în 1942. Sunt incluse poveștile, amintirile, povestirile, anecdotele, comedia în trei acte, rostirile, cuvintele, zicătorile. O modificare apare la amintiri și anume se modifică numerotarea primelor două părți din amintiri pentru a corespunde cronologiei de subiect și nu cronologiei de apariție. Ca aparat critic, această ediție conține un studiu bio-bibliografic, analize și note de Lucian Predescu, glosarul transcris după cel întocmit de Al. Vasiliu și G.T. Kirileanu cu adăugiri și modificări.

Casa Școalelor publica în 1942 „*Povești: Ion Creangă*” cu 13 desene alb-negru de Ioana Jurgea (reeditată în 1947). Ediția este una de popularizare și conține, pe lângă povești, „*Ursul păcălit de vulpe*”, „*Cinci Pâni*”, „*Acul și Barosul*”, „*Inul și cămeșa*”, „*Poveste (Prostia omenească)*”. Această ediție a fost criticată pentru multele schimbări ale cuvintelor moldovenești din textul lui Creangă.

Bibliografiile operelor lui Creangă menționează adesea ediția „*Povești: Ion Creangă*” din 1943 reeditată în 1945 și în 1947 apărute la Naționala Ghe. Mecu, seria „Biblioteca Națională-Literatura Română” și îngrijită de Avram P. Todor. Sunt incluse povești și anecdote și un aparat critic alcătuit din indice și introducere.

În 1949 apare la Editura de Stat „*Opere alese: Ion Creangă*” cu un studiu introductiv de Petru Dumitriu. Cuprinsul este structurat în *Amintiri*, *Povești*, *Diverse*, iar glosarul este reproduș după ediția Minerva 1906. În note de subsol sunt făcute trimiteri la variantele de text din „Convorbiri literare”, ediția princeps, „Șezătoarea” etc. Interesant în această ediție este studiul introductiv semnat de Petru Dumitriu în care

⁶ C-tin Bostan. „Studiu introductiv”. În: G.T. Kirileanu. *Scrieri*. București, Minerva, 1989, vol. I, p. XXIX.

sunt analizate aspecte inedite referitoare la Creangă și opera sa – făcându-se în permanență trimiteri la condițiile socio-istorice ale vremii lui Creangă. P. Dumitriu îl considera pe Creangă mai mult decât un scriitor pentru copii, luând în considerare în studiul operei lui Creangă, latura de analiză socială.

În 1953 apare la Editura de Stat pentru Literatură și Artă din București „*Opere: Ion Creangă*”, colecția „Clasicii Români”, ediție îngrijită, prefață și glosar de George Călinescu. Pentru stabilirea textului Călinescu a studiat manuscrisele, „Convorbiri Literare” și celelalte ediții. În Prefață, Călinescu scrie despre realismul operei lui Creangă și menționează că ediția este una populară cu caracter critic.

ESPLA editează în 1954 „*Ion Creangă: Povești și Povestiri*” în cadrul BPT, având ca text de bază ediția princeps – vol. I, manualele școlare și „Convorbiri literare” și în 1955, în cadrul seriei „Biblioteca Tăranului Muncitor” „*Amintiri din copilărie. Povestiri și Povești*” cu reeditare în 1956.

În 1957 apare o nouă ediție „*Opere: Ion Creangă*” îngrijită de G.T. Kirileanu, la ESPLA. Ediția se vrea o ediție populară apărută la ESPLA după 50 de ani de la prima ediție Creangă îngrijită de Kirileanu (1906). Textele sunt grupate pe specii literare: amintiri, povestiri, povești și în cadrul fiecărei specii cronologic. „Ursul păcălit de vulpe” nu apare în ultimele ediții îngrijite de Kirileanu pentru că această anecdotă este scrisă de C. Grigorescu (așa cum apare în „Metoda nouă de Scriere și cetire” de C. Grigorescu, G. Enăchescu, N. Climescu, V. Receanu și A. Simionescu”, ed. X, Iași, 1876). Ediția 1957 apare cu modificări legate de normele ortografice întreprinse de Academia RPR și conține o postfață și note de subsol.

În 1959 apare tot la ESPLA, BPT, ediția „*Pagini alese: Ion Creangă*” îngrijită de G.T. Kirileanu și cu prefața de Zoe Dumitrescu-Bușulenga – în care se studiază caracterul popular al operei lui Creangă. Ediția reproduce, cu unele modificări de sumar impuse de specificul colecției BPT și cu îndreptarea greșelilor de tipar, ediția din 1957. Din ediția 1959 lipsesc: „*Moș Ion Roată și Unirea*”, „*Moș Ion Roată și Vodă Cuza*”, „*Inul și cămeșa*”, „*Acul și Barosul*”, „*Dănilă Prepeleac*”, „*Făt-Frumos, Fiul Iepeii*”.

În deceniul 1960-1970 predomină edițiile critice și școlare îngrijite de G.T. Kirileanu, I. Iordan și Elisabeta Brâncuș. La dezvoltarea activității editoriale au contribuit numeroși oameni de litere: M. Sadoveanu, Al. Piru, George Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Hangiu, Sanda Radian, Coneliu Bărbulescu, Eugenia Oprescu. Textele

editiei îngrijite de Kirileanu (1957 și 1959) au fost reproduse de multe ediții ulterioare: „*Amintiri, povești, povestiri*” (ESPLA, BPT, 1960, pref. de Al. Piru); „*Povestea lui Stan Pășitul și alte povești și povestiri*” (pref. de G. Dimisianu, il. de Val. Munteanu, 1961, Editura pentru Literatură, București); „*Povestea lui Harap-Alb și alte povești și povestiri*” (1962, ESPLA, colecția „Biblioteca Țăranului Muncitor”, pref. Sanda Radian); „*Amintiri din copilărie. Povești și Povestiri*” (1962, Editura Tineretului, pref. Ion Hangiu); „*Amintiri din copilărie*” (Editura Tineretului, colecția Lyceum, ediție îngrijită de G.T. Kirileanu cu prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, 1969).

Ediția 1959 ESPLA, G.T. Kirileanu, a fost reprodusă în edițiile Creangă îngrijite de Mihail Sadoveanu (1968) și de Zoe Dumitrescu-Bușulenga (1968).

În deceniul 1960-1970 a apărut ediția bilingvă româno-franceză îngrijită de G. Călinescu. Volumul se intitulează „*Opere. Oeuvres*” – apărut în 1963 la Editura Meridiane. Textele sunt stabilite de G. Călinescu și sunt traduse în limba franceză de Yves Auger (*Amintirile*) și de Elena Vianu, sub îngrijirea lui Simon Roland. Textele au fost grupate pe specii: Amintiri și Povești. Ediția cuprinde o prefață de G. Călinescu, note și glosar. Volumul este o ediție bibliofilă, editată pe hârtie de țigarete în tiraj de 8 000 de exemplare. Ediția este un instrument de lucru pentru romaniști în căutarea unor rare echivalențe lingvistice (așa cum menționează G. Călinescu). Ediția bilingvă 1963 va fi reeditată în 1965.

Editorii Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș au dat literaturii române, în anul 1970, o ediție Creangă considerată de mulți oameni de cultură cea mai bună ediție Creangă. Până în 1970 au apărut ediții care reproduc textele aflate în pregătire pentru ediția din 1970 în anii 1964, 1965, 1967, 1968, 1969 la Editura Tineretului și la Editura pentru Literatură sub titlurile „*Povești, Amintiri, Povestiri*” și „*Povești, Povestiri*”.

Perioada de după 1970 este dominată de editorii Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș. Însă mai apar și ediții îngrijite de Kirileanu, Fănuș Neagu, Lucian Ciobanu etc.

După revoluția din 1989 editarea lui Creangă s-a intensificat – publicându-se în mai multe ediții și cele două povești corozive: „*Povestea Poveștilor*” și „*Povestea lui Ionică cel prost*”. Astfel în 1970 apare „*Opere: Ion Creangă*”, două volume, colecția „Scriitori Români”, editura Minerva, cu ilustrații alb-negru, îngrijită de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș. Volumul I „Povești, Amintiri din copilărie”, volumul II „Povestiri și Varia”. Notele, variantele, glosarul și bibliografia sunt întocmite de Iordan și Brâncuș, iar studiul introductiv este semnat de I.

Iordan. Ediția nu conține poezia „Oltenii în Iași”, povestirea „Calicul de la Tălpălari”, lista de cuvinte (pentru că nu sunt scrise de Creangă) și poveștile pornografice. Volumul, fiind o ediție critică, se bucură de un bogat aparat critic (variante de text pentru fiecare lucrare, bibliografie selectivă, glosar, aprecieri critice). Ediția Minerva 1970 a reprezentat un reper pentru multe ediții viitoare care au reprodus textele stabilite de I. Iordan și E. Brâncuș.

Dintre acestea menționăm: „*Amintiri din copilărie: Ion Creangă*” (Minerva, seria Arcade, 1971, postfață Mircea Tomuș, il. de Ctin. Baci) cu reeditare în 1978; „*Opere: Ion Creangă*” (Minerva, 1972, un volum). O nouă ediție G.T. Kirileanu apare în 1972 la Editura Ion Creangă cu ilustrații de Livia Rusz și un glosar. Ediția „*Povești, Povestiri, Amintiri*” va fi reeditată în 1979, fiind ilustrată remarcabil pentru copii. Editura Minerva continuă să-l editeze pe Creangă în fiecare an: „*Povești*” – 1974; „*Povești, Amintiri, Povestiri*” – seria Patrimoniu, 1978, 1983; „*Povestiri*” – 1976, seria Arcade, îngrijită de George Munteanu.

Editura Albatros editează în 1976 în cadrul colecției „Lyceum-texte comentate” „*Amintiri din copilărie*”. Prefața, tabelul cronologic, notele bibliografice și glosarul sunt întocmite de G.I. Tohăneanu și de I. Funeriu. Editura Eminescu din București publică în seria „Biblioteca Eminescu” în 1980 ediția „*Povești, Amintiri, Povestiri*”, cu un glosar și repere istorico-literare. Textele acestei ediții au la bază textele apărute în primele publicații de apariție și vor fi reproduse în 1983 la Iași la Editura Junimea.

Paul Cornea îngrijește apariția ediției „*Povesti. Amintiri*” – apărută în 1982 la Editura Minerva, cu reproducerea textelor din ediția Minerva 1970. În anul 1989 apare „*Povești, Amintiri, Povestiri*” la Editura Cartea Românească, București, seria „Mari Scriitori Români”.

În 1990 apare la Editura Junimea din Iași, în colecția SCRIRES, cu o postfață de Elvira Sorohan, ediția „*Povești. Povestiri. Amintiri*”. Postfața este un studiu literar intitulat „Râs și grotesc în opera lui Ion Creangă”. Tot în 1990 apare „*Povestea lui Ionică cel Prost. Povestea Poveștilor*” – ediție îngrijită de Nedic Lemnaru, cu studiu introductiv de Paul Anghel. Ediția de 32 de pagini a apărut la Editura Roza Vânturilor din București. Editura Minerva publică în seria „Colecția elevului” în 1991 „*Povestea lui Harap-Alb. Amintiri din copilărie*”, îngrijită de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, cu referințe critice și cronologie alcătuite în redacție de Aurora Slobodeanu.

Editura Porto-Franco din Galați publică în 1991-1992 „*Scrierile lui Ion Creangă*” sub egida Muzeului Literaturii Române, seria „Biblioteca

Școlarului”, 3 volume. Prefața, notele bibliografice, indicele cronologic, referințele critice, bibliografia selectivă sunt semnate de Mircea Colosenco, iar textele sunt stabilite de o redacție formată din Laurențiu Avram, Mircea Colosenco, Brândușa Mihăescu, Sande Varjoghe. Editorii au considerat ca text de bază textul ediției critice G.T. Kirileanu „Opere: Ion Creangă”, 1939, Fundația pentru Literatură și Artă Carol II. Structura cuprinsului este reprodusă după ediția princeps. Volumul I conține „Povești”, volumul II „Amintiri din copilărie: anecdote și povești”, volumul III „Povești, Povestiri, Teatru, Poezii. Publicistica. Corespondența” cu includerea textului „Mare lucru este blagoslovenia Domnului”. În 1993 apare o nouă ediție îngrijită de I. Iordan și E. Brâncuș „Opere”, Editura Fundației Culturale Române, colecția Fundamente, cu două studii: „Ion Creangă văzut de generația actuală” de M. Vulcănescu și „Receptarea lui Creangă azi” de Zoe Dumitrescu-Bușulenga. În 1996 apare la editura Litera din Chișinău „Povești. Amintiri. Povestiri” cu ilustrația copertei de Isai Carmu și desene alb-negru de Emil Childescu. Ediția cuprinde și un tabel cronologic. În 1997 apare în seria „Biblioteca școlarului” la Editura Litera „Ion Creangă: Scrieri” (reprodusă după ediția 1970 Minerva). O nouă ediție îngrijită de I. Iordan și E. Brâncuș, cu studiu introductiv de Cornel Regman, apărută în 1999 la Editura Minerva în colecția „Cărți Fundamentale ale Culturii Românești”. Tot în 1999 apare „Povestea Poveștilor. Povestea lui Ionică cel Prost” la editura Corrida, București, în colecția „Povești pentru adulți”. Postfata este semnată de Fănuș Neagu. Această ediție este prima ediție ilustrată pentru adulți, fiind nerecomandată minorilor. În anul 2000 la Editura Miracol din București apar ediții pentru copii bogat ilustrate: „Amintiri din copilărie, povești și povestiri”, iar în seria „Personaje desenate de prin basme adunate” apar „Păcală și Tândală”, „Capra cu trei iezi”, „Ivan Turbincă”, „Ursul păcălit de vulpe”. Tot în 2000 apare o ediție critică „Opere”, Editura Univers Enciclopedic, colecția „Opere Fundamentale” (coordonată de Eugen Simion) sub egida Academiei Române: Fundația Națională pentru Știință și Artă cu sprijinul Ministerului Culturii. Ediția critică, revăzută și adăugită, conține o introducere de E. Simion, note, variante, glosar întocmit de I. Iordan și E. Brâncuș, notă despre ediție de Grigore Brâncuș și repere bibliografice de Fănuș Băileșteanu. Volumul reproduce ediția Minerva, 1970, dar apar și textele „Oltenii în Iași”, „Povestea Poveștilor”, „Povestea lui Ionică cel Prost” și încă cinci scrisori pentru că, spun editorii, ele se integrează în atmosfera lingvistică și stilistică a operei crengiene. S-au înregistrat și schimbări legate de punctuație și ortografie. În 2002 apare la Grupul

Editorial Litera din Chișinău – filiala Litera Internațional din București o ediție Creangă, atât în variantă tipărită cât și în variantă electronică : „**Ion Creangă. Amintiri din copilărie**”, în seria „Biblioteca Școlarului”. Ca aparat critic sunt incluse un tabel cronologic și aprecieri critice.

Ediții străine

Editarea lui Creangă în limbi străine a început în anul **1910** cu ediția de tip universitar ale cărei antologie și studiu au fost semnate de Gustav Weigand. Urmează „*Old Nichifor Coțcariul*” care apare la Londra și New York în anul **1921**. Creangă a fost editat în limbile franceză, engleză, rusă, cehă, sârbă, vietnameză, italiană, bengali, gugarati (V. Indiei), hindusă, singaleză (Ceylon), spaniolă, greacă, slovacă, albaneză, poloneză, estonă, chineză, georgiană. Dintre edițiile străine Ion Creangă se vor menționa următoarele: „*Recollections*” (Amintiri), apărută la Londra și Toronto la Editura E.P. Dutton&Co. Inc. New York în **1930**; „*Souvenirs d'enfance*” (Paris, Editura Didier, **1947**); „*Die ziegen der Irinuca*” (Caprele Irinucăi, **1964**, București, Editura Tineretului); „*Mesek*”(Povești, **1951**, Budapesta, Ifjusagi); „*Auh Chang DA-NI-LA*” (Dănilă Prepeleac, **1962**, Hanoi, Editura Kim Dong, traducere de Han Hoa); „*Ivan Turbinka*” (Editura Cartea Moldovenească, ilustrații L. Beljev, **1962**, reeditare în 1963), „*Recordaceos d'infanzia*” (**1947**, Lisabona, Livraria Sa Da Coste, traducere de Victor Buesco și Antonio R. Monsihnia, prefață de Jean Boutiere).

Pe piața editorială românească au apărut prelucrări ale textelor lui Creangă sub formă de ilustrare grafică (desene), dramatizare, ilustrare muzicală – încercând să dea o perspectivă inedită a operei scriitorului humuleștean.

Comentarii

Privind în ansamblu se poate concluziona că Ion Creangă a fost – alături de alți scriitori români clasici, moderni sau contemporani – unul dintre preferații editurilor românești și străine. Operele lui au fost editate periodic, sub diverse forme, indiferent de factorii sociali, economici, culturali sau de altă natură. Interesant este că Ion Creangă a fost editat în volum postum, o parte din operă publicându-i-se antum în reviste literare celebre și în manualele școlare editate sub îngrijirea sa. Textele publicate în reviste pot fi considerate componente ale unei ediții Creangă preoriginală.

Abordarea operei lui Creangă din diverse puncte de vedere a influențat tipul de ediții produse și difuzate cititorilor (dintre tipurile de

ediții Creangă se menționează: ediții de popularizare, ediții bibliofile, ediții școlare, ediții critice, ediții actualizate, ediții adăugite, ediții cu texte paralele, ediții academice, ediție diplomatică, ediție limitată, ediție omagială, ediție poliglotă, ediții prescurtate). De asemenea se menționează că unele ediții Creangă includ în opera scriitorului doar textele literare, însă există și numeroase ediții care au inclus și textele neliterare (articole, corespondență). La apariția edițiilor și-au adus contribuția importanți oameni de cultură și de litere (prefațatori, editori științifici, ilustratori, traducători etc).

În perioada 1890-2002 interesul pentru opera lui Creangă a fost imens și editarea acestuia va continua și pe viitor în forme și mai variate – facilitată de noile tehnologii ale informației și comunicării – pentru că un clasic al unei literaturi nu va înceta niciodată să fie citit.

*Tiparul s-a executat sub cda 1134/2003
La Tipografia editurii Universității din București*
